

**Министерство на земеделието,
храните и горите**

**Дирекция „Пазарни мерки и организации на
производители“**

**Състояние и тенденции на
производството на пчелен мед в
България**

СЪДЪРЖАНИЕ

<u>1.</u>	<u>Резюме</u>	3
<u>2.</u>	<u>Производство и среден добив</u>	4
<u>3.</u>	<u>Вътрешен пазар, потребление и основни канали за реализация на пчелен мед в страната</u>	6
<u>4.</u>	<u>Видове пчелен мед, произвеждан в България</u>	8
<u>5.</u>	<u>Цени на вътрешния пазар</u>	10
<u>6.</u>	<u>Външна търговия</u>	11

1. Резюме

Пчелният мед е един от земеделските продукти, произведени в България, с подчертано експортна ориентация. В условията на сериозна конкуренция страната има утвърдени пазари, най-вече в страните от ЕС и то през последните няколко години. Експортните цени обикновено са по-високи от цените на меда на вътрешния пазар, което стимулира износа от България.

Износът до голяма степен се влияе от международната конюнктура на пазара, както и от качеството. България има потенциални възможности да реализира по-големи количества от този продукт на външния пазар, но все още ограничаващ фактор са качеството и безопасността на изнасяния мед, предвид високите изисквания на европейските контрагенти.

Към настоящия момент, България разполага с експортен потенциал от около 10 хиляди тона конвенционален и биологичен пчелен мед.

Налице са възможности за увеличаване на изнесените количества и увеличаване на досега съществуващите дестинации, така и с разкриване на нови пазари с подходяща ценова конюнктура и значително търсене.

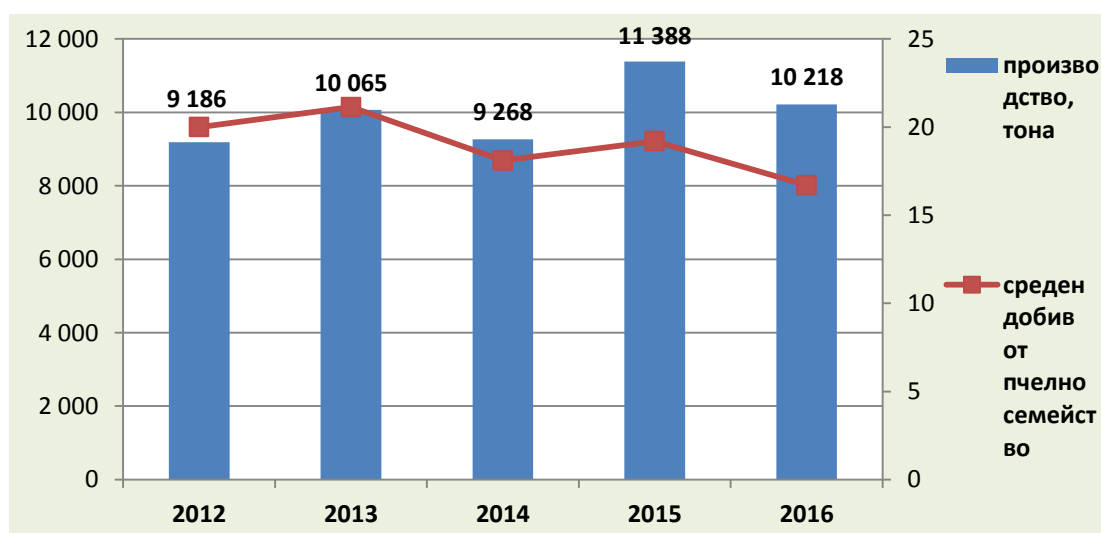

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ

2. Производство и среден добив

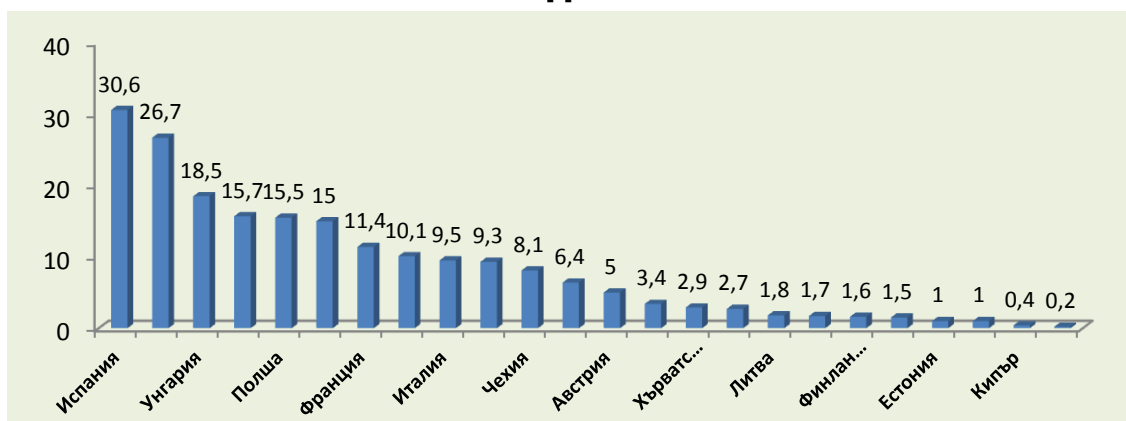
Данните от отдел "Агростатистика" при МЗХГ, показват, че производството на мед за последните пет години се задържа на относително постоянно ниво. През 2015г., производството на мед достига 11 388 тона, което за разглеждания период представлява най-високата стойност. В рамките на ЕС, страната ни се намира на 7-мо място, след най големите европейски производители – Испания, Румъния, Унгария.

Производство и среден добив от пчелно семейство

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика" 2017

Производство на натурален пчелен мед в ЕС 28, хиляди тона

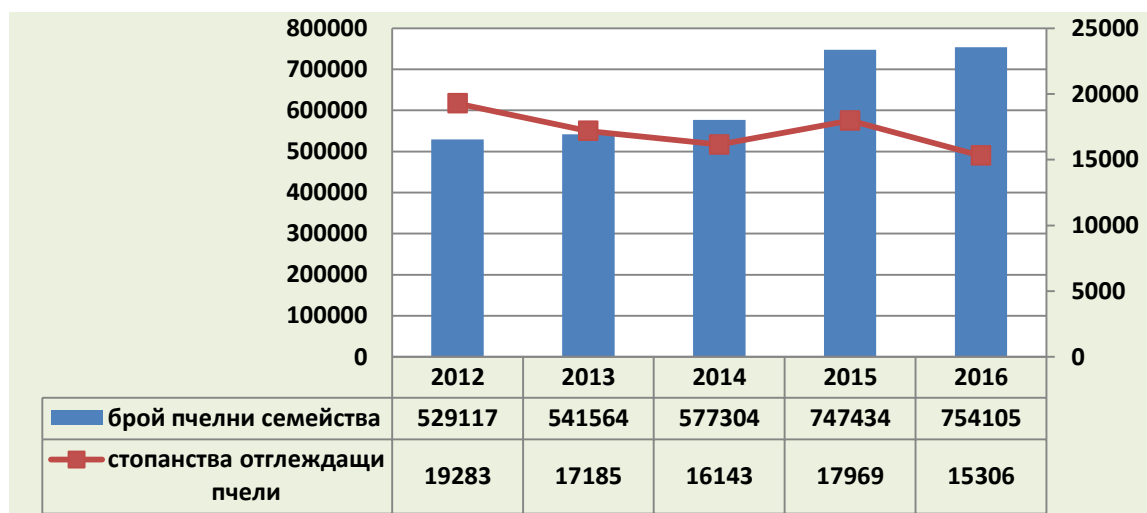

Източник: Евростат

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ

Средният добив от пчелно семейство варира, като тенденцията от 2013 до 2016 г. е за спад с около 20%. Навсякъде, където се отглежда медоносната пчела, добивите на пчелен мед зависят изключително много от външните фактори, от природно-климатичните условия на даден район, болести и др. Има райони, така наречени медоносни, където се добиват по-големи количества в сравнение с останали райони. Най-висок среден добив на пчелен мед от пчелно семейство в страната се наблюдават в Североизточна България, по поречието на река Дунав, Добруджа, в югоизточна и отчасти в южна централна България - Ямболско, Старозагорско, Бургаско.

Брой пчелни семейства и стопанства, отглеждащи кошери

Източник: МЗХ, отдел "Агростатистика"

При броя на пчелните семейства е налице постоянна тенденция на увеличение, достигайки през 2016г. - 754 105 бр. В същото време се наблюдава и уедряване на стопанствата с кошери, като броя на стопаните от 19 283 бр., намалява до 15 306 бр. през 2016г.

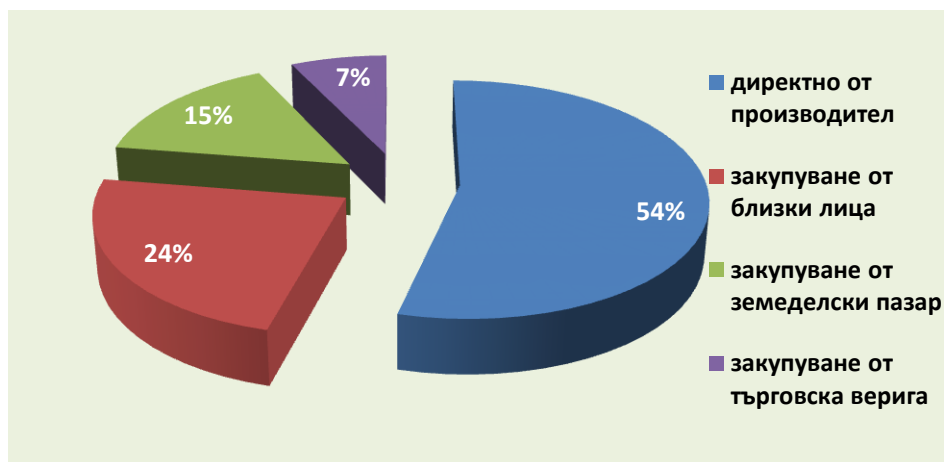
3. Вътрешен пазар, потребление и основни канали за реализация на пчелен мед в страната

В светлината на безспорните ползи от пчелния мед, България изостава от равнището на консумация на пчелен мед в ЕС. Според проведена анкета от Маркет Линкс с потребители, средното месечно потребление на пчелен мед е около 400-450 гр. и то сред редовните потребители и около 150 гр. сред спорадичните, докато според различни експерти, средно годишната консумация на мед на глава от населението в България е в рамките на 250-500 гр., което е значително под средното равнище в ЕС (между 1 и 2 кг. в различните европейски държави).

Според данните от НСИ за броя на населението в страната, вътрешното потребление на натурален пчелен мед за година не превишава 2 500 тона. Липсата на единно мнение и информация относно количеството консумиран пчелен мед в България може да се обясни със спецификите в дистрибуцията на пчелни продукти на нашия пазар. Директният контакт с производител или посредством посредник е доминиращият модел на покупка (54%), следван от закупуване от лица в приятелското обкръжение или роднини (24%) и от пазар (15%). Покупката на пчелен мед от търговски обекти се нарежда на последно място с дял от 7%, като тази практика е по-типична за спорадичните консуматори на продукта. Причините за така регистрираните канали за дистрибуция са различни.

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ

Разпределение на каналите на дистрибуция в страната на пчелен мед

Източник: Маркетингово проучване Маркет линкс

От една страна стои стремежът за намаляване броя на посредниците в пазарния процес с цел понижаване крайната цена на продукта, което в конкретната продуктова категория, все още е възможно. Това се потвърждава от обстоятелството, че потреблението на пчелни продукти е най-високо в традиционни за пчеларството региони като Северен Централен регион, където контактът с производител е в най-голяма степен улеснен.

Сред факторите от значимост се очертава и дефицитът на доверие в пчелния мед, продаван в търговската мрежа, поради съмнения в методите на обработка и добавянето на съставки, отдалечаващи продавания продукт от полезните качества и свойства на истинския мед. Като пряк ефект от споменатите практики на покупка, както и поради липсата на активна комуникация от страна на производителите, мнозинството от консуматорите на пчелен мед не отдават предпочитание на конкретна търговска марка, а се доверяват на мнението на близки хора и при покупката на мед се ориентират по неговата разновидност, външен вид, вкус и доверие в производителя.

4. Видове пчелен мед, произвеждан в България

- **Акациев мед** – той е воднобистър, кристализира много бавно и дребнозърнесто. Има приятен сладък вкус, преобладава фруктозата - 41% и глюкозата – 35%. Има умерено изразени летливи и нелетливи антимикробни вещества;
- **Липов мед** – тъй като липата в трите ѝ разновидности е разпространена в цялата страна, този мед може да се срещне навсякъде у нас. На цвят е бистър, леко жълтеникав, с много приятен сладък вкус (при горската липа може леко да нагарча). Обикновено кристализира по-финозърнесто;
- **Балкански мед** – полифлорен мед от дива ягода, мащерка, риган, теснолистна върбовка, глог, зановец, повет иглика и др. Има наситен жълт цвят, богат аромат. Кристализира бързо – средно и дребнозърнесто. Има висока диастазна активност, бактериостатични и бактерицидни свойства;
- **Полски мед** – събира се от нектара на полски растения – глушина, паламида, магарешки бодил, слез, жълт синап, ветрогон, конски босилек и др. Характеризира се с богат състав на полен. В някои години преобладава магарешкият бодил, което придава на този мед много добър профилактичен ефект при сърдечни заболявания, високо кръвно налягане, аритмии;
- **Мед от магарешки бодил** – Изключително полезен при заболявания на простатната жлеза, възпаления на пикочните канали и бъбреците. Има профилактично действие при сърдечни и белодробни проблеми;
- **Мед от кориандър** – е прозрачен, цветът му е от светлокафяв до кехлибарен, кристализира се за 1 - 2 месеца. Съдържа голямо количество етерични масла, затова има специфичен, свойствен само за него остър аромат, характерен карамелено–лекарствен привкус и забележителни лечебни свойства;

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ

- **Манов мед** – продуцира се от листни паразити – листни въшки и хоботници (по жълда) в дъбовите гори. Важно условие за добра реколта е наличието на влажност и температура, както и да няма валежи или вятър. Тези условия най-добре са изпълнени в крайморската зона на Странджа и Източна Стара планина. Пчелите с охота събират мановия мед, но не бива да зимуват на него, поради опасността да заболяят от манова токсикоза. Медът е тъмнокафяв, със зеленикав оттенък, до черно;
- **Лавандулов мед** – златист на цвят, с много приятен аромат на лавандулов цвят, рядко се среща у нас. Кристализира много фино. Има изразено антимикробно въздействие, препоръчва се при стомашно чревни проблеми, както и при сърдечни оплаквания, мигрена, неврастения;
- **Кестенов мед** – среща се изключително рядко у нас. Има тъмнокафяв цвят, слаб аромат на кестен и леко възгорчив вкус. Специфичен мед. Има добре изразени противомикробни, антимикотични свойства, добър лечебен ефект при възпалителни процеси на бъбреците, пикочните канали, колити на стомашно чревния тракт;
- **Мед от детелина** – по-често се среща като част от други медове, но е един от най-ценните, поради съдържанието на глюкозиди, пектин, танини, витамин С. Особено полезен е за укрепване на стомашно чревния тракт, възбуждане на жлъчната секреция, подобряване на храносмилането, за лечение на чернодробни и сърдечни заболявания. Фруктозата в него преобладава пред глюкозата, медът е с приятен аромат, кристализира бавно и фино, бистър е, но след кристализация млечнобял;
- **Мед от комунига** – добър мед с отлични хранителни и вкусови качества. Също както при детелината е примесен с други

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ

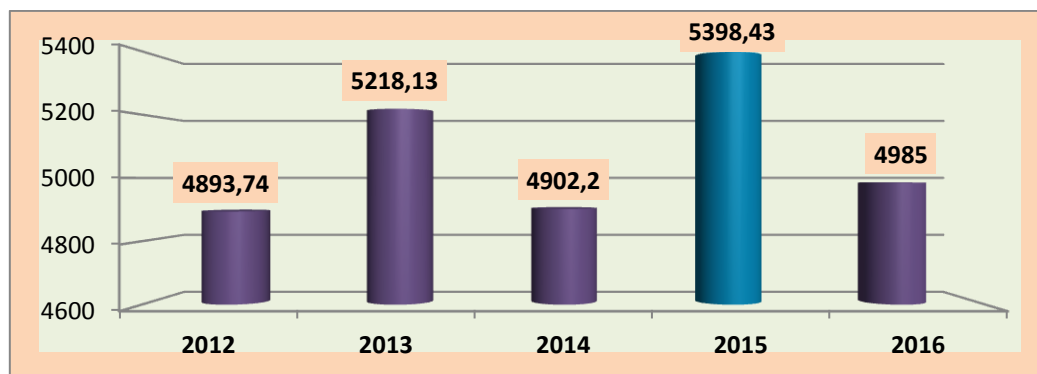
медове. Има бистър, светложълт цвят, с лек дъх на ванилия. Съдържа дъбилни, противомикробни и противогъбни вещества, етерични масла и др. Външно действа добре при лечение на рани, дерматити, циреи. Вътрешно се препоръчва при неврози, главоболие, газове, добро средство е за увеличаване на кърмата. Добро сънотворно средство.

- **Мед от риган** – риганът е медоносно билково растение, срещано в полупланинските райони;
- **Слънчогледов мед** – разпространен е навсякъде у нас. Има златистожълт цвят, сладък вкус. Действа спазмолитично на бронхиални спазми и колики в стомашно чревния тракт. Добри хранителни и профилактични качества;
- **Боров мед** – разновидност на манов мед от иглолистни дървета.

5. Цени на вътрешния пазар

Цената на производител на натурален пчелен мед през последните пет години се отличава с динамичност и сезонност. Освен това се определя в най-голяма степен от производството през конкретната година. Фактор е и международната цена, поради високата експортна ориентираност на продукта. Най-високата цена на производител е била отчетена през 2013 и 2015г. на нива от над 5 000 лв./тон., когато са изнесени най-големи количества от продукта - над 10 000 тона.

Цена на производител на натурален пчелен мед в лв./тон

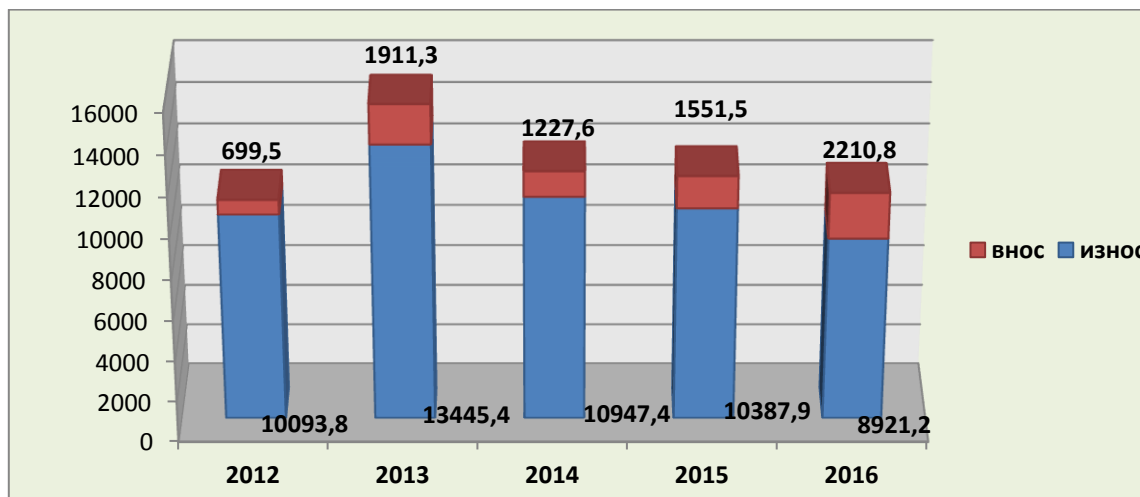
Източник:НСИ

СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ

6. Външна търговия

Глобализацията значително повиши конкуренцията за развиващите се пазари на пчелен мед. В търговията участват десетки страни - производители, вносител и износители на мед. Всяка година на този пазар постъпват 400 хиляди тона мед (при 1,4 милиона тона от световното производство) на стойност около 1 милиард щатски долара.

Износ, внос и вътреобщностни доставки на мед, тона 2012-2016г.

Източник:НСИ

България е нетен износител на натурален пчелен мед. Рекорден износ и вътреобщностни доставки са реализирани през 2013г. – 13 445 тона.

В структурата на износа почти 1/3 се пада на реализирани вътреобщностни доставки за Германия на стойност от 15 млн. долара и средна експортна цена от 3 829 долара/тон. На следващите места се нареждат страни от ЕС – Гърция, Полша, Белгия, Франция и други страни. Едва около 400 тона мед е изнесен за трети страни, където обаче средната експортна цена е значително по-висока. На фона на леко намаляващия износ и вътреобщностни доставки е налице трайно увеличение на внесените количества мед в страната.

**СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА
ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ**

През 2012г. са внесени почти 700 тона, докато през 2016г. внесените количества се увеличават три пъти. Най-много е вноса от Украйна – почти 1000 тона за последната година, а средната импортна цена е почти двойно по-ниска от средната експортна от страната.

Структура на вътреобщностни доставки и износ на мед от страната през 2016г. и средни експортни FOB цени, 2016г.

Държава	Общо тона	Общо USD	Ср. USD/тон
ОБЩО	8921,2	31944933	3581
Германия	3934,4	15065462	3829,21
Гърция	1265,9	3537820	2794,69
Полша	826,9	2493601	3015,75
Белгия	588,1	2367271	4025,39
Франция	489,5	1716130	3506,11
Испания	309,8	1004108	3241,42
Италия	303,5	1005990	3315,15
Австрия	269,9	833612	3088,86
Дания	202,9	1033461	5092,95
САЩ	177,7	610175	3433,6
Обединено кралство	139,5	335415	2405,27
Япония	73,9	395759	5354,68
Румъния	53,3	181298	3402,17
Китай	51,8	219703	4240,88
Република Корея	44,4	219262	4935,55
Кипър	30,4	91490	3009,94

Източник: НСИ

**СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА
ПЧЕЛЕН МЕД В БЪЛГАРИЯ**

**Структура на вътреобщностни доставки и внос на мед в
страната през 2016г. и средни експортни CIF цени, 2016г.**

Държава	Общо тона	Общо USD	Ср. USD/тон
ОБЩО	2210,8	4077395	1844
Украйна	953,4	1723735	1808,06
Китай	671,3	1075005	1601,26
Полша	335,5	773209	2304,78
Нидерландия	138,7	234958	1694,6
Дания	59,4	106455	1792,17
Унгария	18,8	22449	1194,1
Румъния	17,6	62850	3574,68

Източник: НСИ